

UDK 048.1

H. W. Flügel, F. P. Sassi & P. Grecula Eds.: **Pre-Variscan and Variscan events in the Alpine-Mediterranean mountain belts**. Mineralia slovaca – Monography, 487 str., Bratislava 1987.

Izšla je monografija 34. regionalnih sestavkov, eno sklepnih del IGCP-projekta št. 5 v okviru UNESCO. Pri tem projektu je sodelovalo več kot 200 geologov iz 17 držav. Decembra 1986 je bilo končano desetletno plodno znanstveno sodelovanje in v tem času je izšlo okoli tisoč del v raznih geoloških časopisih, povrh pa še sedem številčk revije Newsletter. Končni rezultati zelo uspešnega projekta bodo objavljeni v treh zvezkih oziroma knjigah. Prvi je sedaj pred nami: v njem je serija regionalnih razprav, ki predstavljajo bodisi vrhunec različnih pogledov v predalpinski zgodovini in geologiji Alpino-mediteranskega ozemlja ali pa so pregledi predalpskih dogajanj na različnih ozemljih sodelujočih držav.

Rezultati te, prve knjige so pomemben prispevek k boljšemu poznavanju geoloških in bioloških dogajanj v predvaristični in varistični eri v mediteranskem prostoru. Spoznanja, zajeta v prvi knjigi, pa bosta dopolnili še naslednji dve knjigi.

Med 34 članki je en sam jugoslovanski prispevek z naslovom Results of biostratigraphical investigations in Western Yugoslav Paleozoic realized in IGCP Project No. 5 (A. Ramovš, J. Sremac & E. Kulenović).

Anton Ramovš

Miruna Čanović & Ruža Kemenci: **Mezozoik podine Panonskog basena u Vojvodini**: stratigrafija i facije, magmatizam, paleogeografija. Matica srpska, Odeljenje za prirodne nauke, Novi Sad, 1988. Obseg: 339 strani, 25 grafičnih prilog (23 profilov, 2 barvni karti), 96 črno-belih in 7 barvnih tabel.

Avtorici sta v delu podali sintezo večletnih litostratigrafskih, sedimentoloških, paleontoloških in petrografskih raziskav talnine terciarnega Panonskega bazena v 190 vrtinah na področju Vojvodine.

Najobširnejši del knjige je namenjen stratigrafskemu in facialnemu pregledu vrtin. Poglavje je razdeljeno na podpoglavja glede na starost sedimentov v podlagi: trias, jura s spodnjo kredo in zgornja kreča. Starost je dokazana s foraminiferami, nanoplanktonom, palinomorfami, kalpionelami in algami. Ločeni podpoglavji obravnavata serije, katerih starost ni določena, in postsenonske klastite molasnega tipa.

V posameznem podpoglavju je natančno opisana vsaka vrtna posebej. Vrtine z najpopolnejšimi in najbolj tipičnimi razvoji so predstavljene grafično s stratigrafskim stolpcem. Poleg podatkov o litologiji in starosti so navedeni fosili, elektrokartočni diagram, tekstura, litofacies, litostratigrafska enota in okolje sedimentacije.

Posebej so obdelane magmatske mezozojske kamnine: ofiolitni kompleks in vulkanogeni klasti v zgornjekrednih sedimentih. Razprostranjenost obeh tipov pojavljanja magmatskih kamnin v vrtnah je prikazana na kartah.

Sledi interpretacija zbranih podatkov. Paleogeografsko je ozemlje Vojvodine razdeljeno na dva prostora. Prvi obsega severni del Vojvodine. Zanj so značilne samo triasne kamnine. Trias je zastopan z vsemi stopnjami in je razvit v glavnem plitvomorsko. V južnem in vzhodnem delu Vojvodine je dokazan celoten mezozoik. V spodnjem triasu in aniziju je na tem prostoru ugotovljen plitvomorski facies, od ladinija naprej pa so zanj značilni pretežno bazenski sedimenti, v zgornji juri in neocomu vezani na ofiolite. Izjemo predstavlja urgonski facies (barremij do albij), nastal na dvignjenih področjih v bazenu. Pelagično serijo končuje zgornjekredni fliš. Podana je primerjava mezozoika na Fruški gori z mezozoikom v vrtnah.

Stratigrafske raziskave so dale tudi prve podatke o zapletenih tektonskih odnosih znotraj mezozojskih enot v podlagi terciarja (gubanja, prelomi, narivi) in omogočile pogled v intenzivnost neotektonskih premikov, saj se sinhroni mezozojski in tudi nekateri neogenski horizonti danes pojavljajo v različnih globinah.

Sklep predstavljajo geološka karta mezozojske podlage Panonskega bazena v Vojvodini in shematizirana geološka stolpca triasa v severni Bački in severnem Banatu ter jure in krede v srednjem Banatu v in jugovzhodni Bački. Sledi precej obsežen povzetek v angleščini.

Knjiga je pregledno pisana in dokumentirana z bogatim slikovnim gradivom. Poleg številnih že naštetih grafičnih prilog jo odlikujejo 103 table s fotografijami mikrofaciesa in mineralne sestave. V dodatku je še 13 regionalnih geoloških profilov skozi več vrtin.

Delo je izjemen dosežek dolgoletnega aktivnega dela in izkušenj Mirune Čanović in Ruže Kemenci ter mnogih sodelavcev. Najširšemu krogu geologov so s to knjigo na voljo številni novi podatki, potrebni za razumevanje stratigrafske in paleogeografske evolucije ozemlja Vojvodine v mezozoiku. Rezultati omogočajo primerjavo s sosednjimi območji v Jugoslaviji, na južnem Madžarskem in v zahodni Romuniji. Predstavljajo pomembno osnovo za nadaljnja raziskovanja mezozojskih plasti kot potencialnih generatorjev in kolektorjev ogljikovodikov v Vojvodini in na sosednjih ozemljih.

Špela Goričan

Ulrich Lehmann & Gero Hillmer: **Wirbellose Tiere der Vorzeit**. Leitfaden der systematischen Paläontologie der Invertebraten. 2., neu bearbeitete Auflage. Ferdinand Enke Verlag, Stuttgart, 1988, 281 ilustracij, 10 tabel, 279 strani, 15,3 × 23 cm, broširano.

Knjiga je drugi ponatis priročnika o fosilnih nevretenčarjih.

V zadnjih nekaj letih je izšlo več učbenikov o splošni paleontologiji. Avtorja U. Lehmann in G. Hillmer sta zaradi izrazitega pomanjkanja po zgoščenem priročniku napisala predstavljeno delo o sistematski paleozoologiji. Glede na prvo izdajo je druga dopolnjena, dodanih je več ilustracij, predelan in razširjen je register in popolnoma novo je poglavje o sledovih življenja.

Učbenik pričanja z uvodom o nastanku življenja na Zemlji in o mineralni sestavi skeletov. Pri taksonomskem opisu sta se avtorja odločila za Whittackerjevo razdelitev organizmov in ne za tradicionalno, ki deli živa bitja le v dve nadkraljestvi.